

Цетиње, 28. октобра.

Враћамо се на старо. Покушавано је више пута, али се сваки пут разбило о спруд рђаво схваћених интереса.

Мислимо на савез балканских држава. Послије анексије чињени су кораци у Цариграду да се дође до споразума односно заједничких наших интереса на Балканскоме Полуострву, али без успјеха. Турски државници нашли су за мудро да пружену руку не прихвате. Није нам познато из каквих узрока, али поуздано знамо да су нашли, да или немамо заједничких интереса, или да су таке природе, да се њих ради не вриједи споразумијевати.

Наше мишљење овдје сад не игра никакву улогу. Ма колико да смо убијеђени, да би савез балканских држава, нарочито Србије, Турске и Црне Горе, био по све нас од користи, када турски државници налазе да то не стоји и када не пристају на споразум, наши се заједнички интереси разорачују и онда их и нема. Не вриједи даље о томе говорити.

Од тога доба прошло је неко вријеме, вријеме неодређености и питања. Бугарска се држала у страну, а у Србији су је неки листови осуђивали што је с Аустро-Угарском пактирала и олакшала јој извршење анексије. Ту политику приписивали краљу Фердинанду и због тога је бивао жучно нападан.

Сад је од једном друга панорама. Турска стоји у страну, шта више приближује се, макар и лукаво, Аустро-Угарској, а Бугарска Србији; и обрнуто. Неволени краљ Фердинанд искрсава од једанпут на Србијиноме Копанику, а српски листови — баш они који су га нападали — развлаче кисело лице на радост, љубазно га поздрављају и налазе у шапагу готов србијанско-бугарски савез. Заборавило се што се до јуче писало и говорило.

Та посјета Копанику излази као декоративни додатак састанку у Ракониђију. Хитроумни новинари одмах су то уочили и на преслици својој даље испредали. Једни се домишљали да је то због бугарскога зајма, који треба да потпомогне Русија, а Русија ће потпомоћи само ону Бугарску, која води словенску политику; други веле да је зато, што се директно из Петрограда ради на савезу хришћанских држава Балканскога Полуострва, а нарочито између Србије, Бугарске и Црне Горе. Камо ти конци теку, нама није дато да видимо. Знамо само то, да је јавно мњење Русије за браство и савез, и да то није садањег датума. То се проповиједа одавно. Поводом посјете краља Фердинанда на Копаник та се идеја на ново васкрсава и о њој говоре сад сви мјеродавни листови Француске, Русије, Енглеске и Ита-

лије, а пажње јој поклањају и листови Аустро-Угарске и Њемачке.

Они из тројнога споразума и Италије за савез су. Сви су мишљења да између Србије, Бугарске и Црне Горе треба да се склопи уговор о тројном браству и стићењу заједничких интереса.

Што се Србије тиче, она никада није била противна братском споразуму са Бугарском. Обије радикалске странке радиле су на томе и ишле су у томе тако далеко, да су им противници замјерали, да Србију и сувише понижавају. Шта више и сами они, којима браство у политици није мјеродавно и који су вазда стојали према Бугарској на ратној нози, наједанпут су се изјавили за споразум, само нијесу хтјели да то откупљују. Према томе од стране Србије није томе стојало ништа на путу, од нас најмање. Ми смо свагда изражавали најтоплије симпатије младој Бугарској и братском бугарском народу.

Нећемо да истражујемо узроке; хоћемо само да утврдимо, да су сви покушаји искренога споразума између Србије и Бугарске остали жалови. Домишљамо се да ће то бити због Старе Србије и Македоније, јер прво, Бугари не признају границе Старе Србије како се то с правом у Србији схвата, а друго, они одричу Србима свако право на Македонију, коју они простиру до Шар-планине.

Нећемо овдје да се мијешамо у тај спор, али налазимо, да је и сувише рано да се двије словенске државе кржаве због јабуке у медвјеђим шапама. И сувише је непаметно да се врапци бију око туђе проје, која се добро чува. Најзад да кажемо и то: Много се више губи у небратској кавзи, но што би се изгубило узајамним попуштањем. Један братски савез накнадно би те губитке десетоструко. Ми за то не налазимо да је србијанско-бугарски споразум немогућан, само треба мало више љубави. А гдје су Србија и Бугарска, ту смо одмах и ми као трећи.

Држимо да ће увиђавност државника у Софији побједити и да ће под свесловенским сунцем наш тројни савез постати ускоро свршеним чином.

Србија и Црна Гора

Како су поново у једном дијелу познате југословенске штампе почели испати противу Црне Горе, неки страни листови донијели су вијест, да су односи између Србије и Црне Горе постали опет затегнути, испредајући и неке произвољне узроке.

То је побудило и владу у Краљевини, као и у Књажевини, да изађу са демантијама.

У демантију Књажевске Владе, који је изашао у пошљедњем броју „Гласа Црногорца“, категорично је изјављено: „Све те вијести су проста измишљотина, као све остале

што се о Црној Гори по свијету злонамјерно проносе. Ми смо у стању да изјавимо, да добри односи, прошле јесени успостављени између Србије и Црне Горе, једнако постоје, и да се настоји, да се још боље учврсте“.

У демантију, који је у име Краљевске Владе дао Прес Биро, вели се: „Вијест неких страних листова, да су односи између Србије и Црне Горе постали опет затегнути, потпуно је неоснована, јер томе ни с једне ни с друге стране нема никаква повода... По информацијама на мјеродавном мјесту тврди се, да су односи између Србије и Црне Горе најбољи“.

Уз то је биоградска „Самоуправа“ донијела и нарочити чланак ове садржине:

Међу државама које нијесу везане крвљу и сродством, заједнички и истовјетни интереси, политичке прилике и заједничке тежње, стварају што тјешње међусобне односе. У толико прије двије државе једнога истог народа, са истовјетним политичким циљевима и националним задатцима, морају тежити за тим, да њихови односи, не само по политичким разлозима, него и по природном осјећању, буду нешто више и интимније, него што тога може бити између двију пријатељских, па и савезничких држава. Према томе, са свим је разумљиво да обје српске државе морају сматрати за своју прву дужност да сузбију све што би ма и најмање могло помутити њихове односе, који се заснивају на најјачим, природним везама.

Ми те односе толико цијенимо, тако на њих полагамо, толико их високо држимо, да смо увијек готови много што шта жртвовати природноме осјећању, које везује Србију и Црну Гору. То треба да се зна. То нарочито треба да знају људи, који су у Србији нашли гостопримства и који, ако имају националне свијести и љубави према једној и другој српској земљи, треба да сматрају за своју нарочиту дужност да не дају ни најмањег повода замјеркама, да они својим постојањима могу ма и за тренут помутити хармонију, која влада између Србије и Црне Горе. Ти би људи, у ирошљивном случају, показали да не воде рачуна о највишим српским интересима. Ми, међутим, мислимо да они нијесу такви, али чим би се дошло до доказа о противноме, то јест да они одиста раде оно што ни један добар Србин не може и не смије одобрити, онда би им гостопримство, од кога они чине тако гријешну злоупотребу, било одмах отказано. То треба да знају ти људи и ми смо сматрали за потребно да им на то још сада скренемо пажњу.

Па не само то, него што је још најгоре, ако би се нашло таквих људи — што без позитивних доказа не можемо ни замислити, — онда би то значило да су ти људи обични туђински агенти, који не мисле добра ни Србији ни Црној Гори, већ своје инспирације и упутства узимају од оне стране, која се показала као непомирљиви противник и непријатељ слоге између Србије и Црне Горе, као и осталих балканских народа. Свакоме Србину већ је довољно јасно да се са

те стране радило и ради свима могућним средствима, јавно и тајно, да се никад не дође до слоге међу балканским народима, како би се на тај начин имало што више повода за денунцирање пред Европом, да балкански народи нијесу способни за миран и културан живот, и да им је за то још увијек потребан тутор. И за то је данас дужност сваког поштеног и честитог Србина, па био он из Србије или из Црне Горе, да не иде, свјесно или несвјесно, на руку туђину, коме требају поводи за онакве денунцијације, да би се пред Европом могао истаћи као тутор балканских народа.

Ако би, на жалост, било и таквих појединаца, ми мислимо да, у томе случају, јавно мишљење и штампа у Црној Гори не би требали да губе из вида праву кујну, у којој се обично кувају планови за ремећење српско-црногорских односа, и да не би требало увјеравати их, да Србија нема никаква рачуна нити интереса да извођење таквих планова и трпи, а то ли да их потпомаже. Таки планови могу потицати само из оне исте кујне, која се увијек служила таким средствима, и из које је потекла и Настивева афера. Колико је тешкоћа и штетних пошљедица та афера изазвала у српско-црногорским односима, у најкритичнијим тренутцима, осјетило се у свем Српству. Ако би из кујне, која се служи таким средствима, поново никла каква Настивева афера у другом издању, ради стварања и изазивања ма каквих тешкоћа у братским односима између Србије и Црне Горе, ми смо увјерени да овога пута, послјије стечена искуства, то средство више неће упалити, и да ће се, у Црној Гори као и у Србији, јасно увидјети: шта се тиме жели, и ко то жели.

Да и ми кажемо коју!

Биоградски лист „Самоуправа“ донио је чланак о односима Србије и Црне Горе, који напријед доносимо. У њему се говори о важности братских односа између Србије и Црне Горе, опомињу се „људи који су у Србији нашли гостопримства“ да не раде на раздору између Србије и Црне Горе, и, на пошљетку, уверавају нас, да, ако би се такав изрод и нашао, његов гријех не приписујемо Србији. То је све.

Не знамо у име чије говори „Самоуправа“. Влада биоградска састављена је из објиву радикалних група и обје те групе имају своје органе. За „Самоуправу“ знамо да говори у име странке старијих радикала, а „Одјек“ у име странке млађих радикала, а који од та два листа говори у име владе, није нам познато, нити је то игдје речено. За то, држимо, нећемо погријешити ако узмемо да је речени чланак написан и пуштен у свијет у име уредништва.

Констатујући то имамо да изјавимо, да и ми о њему говоримо овдје само у име свога уредништва.

Потпуно се слажемо са „Самоуправом“ у питању обавности братских односа између Црне Горе и Србије. Ко би покушао да их ремети, вршио би издајство према најбитнијим опште-српским интересима.

Али братство не почива само на испуњеним званичним формалностима, нити на лијеним теоријама о заједничким интересима и циљевима. Братство, ако хоћемо да остане срдечно и непомућено, мора и садржином својом, радом, дјелом и осјећањима да буде исправно. Ако ће се браћа из Србије мијешати у наш унутарњи живот, онда ће се тим врло мало послужити оној заједници која међу нама треба да постоји. Ако се та браћа уз то још служе неистинама, ако подмећу што не постоји, ако не крију пакости своје и намјерно изопачавају све што се овдје на животу нашем појави, онда то још више отежава да се у узајамним односима нашим постигне оно, што тако лијепо описује „Самоуправа“. Ништа не измишљава изговор, да то чине „независни“ листови. Њихова независност позната је доволно најбоље министрима спољних послова и њиховим благајнима. Кад је год у питању каква национална ствар, као год што је на примјер било стварање јавнога мњења у Европи приликом анексионога процеса, с места су се сви стуснули око тих благајна и измирили како међу собом, тако и с државном националном политиком. А и добри односи између Црне Горе и Србије, њихов заједнички рад на заједничким циљевима спада у националну политику.

Хоћемо да будемо попустљиви до краја и да допустимо, да ће међу неупућенима бити и неукротљивих елемената, али онда, држимо, да „Самоуправа“ гријеша ако их баца на конту „познате кујне“. Ми толико неправедни не можемо бити и обиљежити их одмах као аустријске агенте.

Али да и ту попустимо. Нека буде како „Самоуправа“ каже, онда логички излази да су у аустријској служби „Дневни Лист“, „Србобран“, „Обзор“, новосадска „Застава“ и сви остали листови који сију раздор између нас, и који доносе дописе из Биограда, пуни неистина и пакости под марком да су са Цетиња и Подгорице. Ми то не смијемо да тврдимо. Не смијемо већ и из обзира према „Самоуправи“, јер би смо је тим довели у незгодан положај, пошто се зна да она са новосадском „Заставом“, „Србобраном“ и „Обзором“ другује, а противу „Дневног Листа“ и осталих, који клеветама засипају Црну Гору, није никада устала нити их осуђује. Како то да не осуђује оне,

који, по њеној логици, служе „познатој кујни“?

У осталом смијемо ли вјеровати на ријеч, да служе аустријској кујни? „Самоуправа“, говорећи о људима „који су у Србији нашли гостопримства“, додаје да то „без позитивних доказа не може ни замислити“. У какву логичну везу да доведемо ми сад то: она „без позитивних доказа не може ни замислити“, а ми без позитивних доказа да вјерујемо да су у служби познате кујне. При томе, као што смо рекли, с једнима, који нас нападају и стварају раздор, другује, друге због њихове неспријеске политике не осуђује. Признајемо: нијесмо толико наметни да овај кландерадач разумијемо. И кад лијепо и отворено то признајемо, онда је по свој прилици „Самоуправа“ у праву.

Да напоменемо и ово: „Самоуправа“ опомиње људе који су нашли гостопримства у Србији „да не дају ни најмањег повода замјеркама, да они својим поступцима могу ма и за тренут помућити хармонију, која влада између Србије и Црне Горе“. Ђаволски се овдје морамо натезати те да се исказе ово што је речено, а што нема смисла. „Да не дају повода замјеркама да могу помућити хармонију“ — то се не да разумјети. Да не дају повода замјеркама што муће хармонију, или да муте хармонију, то је српски и логички и разумљиво, али „повод замјеркама да могу помућити хармонију“ то је могло испаста само кад се парочито ишло на то да се каже нешто, а да се опет не каже ништа. Циљ је могао бити само — наравно: искрено братство, а да што друго?

Очевидно избјегавало се да се призна, да има људи који злоупотребљају гостопримство, јер онда не би потребно било да се декламује, него да се ради. Овако је омогућено да се траже докази, а то значи отказ да се испуни дужност. Мјесто дужности и братства само лијепе ријечи — без смисла.

Да је „Самоуправа“ говорила само у име свога уредништва доказ је то, што је опомињала (дакле путем јавности) људе који су нашли гостопримства у Србији да не дају повода замјеркама. Другога начина уредништва немају. Да је говорила у име владе, натјерала би свакога да се чуди, јер власт не опомиње сумњиве елементе ни-

доказе, да њене, њених помоћника, слуга, њених сестрица, браћеница и служкиња.... Дакле, на мјесец дана пред смрт твоје матере (још је теби било три године), кад је она била сасвим болесна, она је сама почела подозревати на Марту Ивановну због њене лукаства, те се Богу молила и кумила њу, да воли Николу Михаиловића, као роднога сина, говорећи јој: Мамце, он је мене волио, он ме љубио, воли и ти њега, и пека ти буде мјесто мене. Он ме је тако волио, као што човек може љубити своју сугругу.... Ја виђу да ћу умријети....“ Ту је престала, даље није могла, она је гледала на тебе. Потајни нека силни поглед хтио је нешто рећи, да она жели нешто рећи на твој рачун, — али се ријеч опет претргнула на устима јадне покојнице. На пешкетку она је тражила објашњење од старице... и одмах за тим предаде Богу душу — заспе вјечним спом.... Твоја је баба била огорчена ужасно: тако, као и отац твој. Цијела се породица угушила у плачу и сузама. Дође брат старичин, Павле Ивановић и многи други некаки рођаци покојничини. Тада Павле Ивановић поведе твога оца, да га мало окријени од прећеране расипаности у шетњу и рече му, да Марта Ивановна жели васпитасти тебе до тога часа, докле сам неречеш доста је... Отац се твој приволи и тебе остави код болесне старице, — и, будући у отежавајуће околности, пође самим.

гдје и никада путем јавности, у уводним чланцима, него преко својих органа. За то, ако у овоме нашем одзиву буде какве замјерке, оне иду на адресу уредништва „Самоуправа“ и њенога писца, а од уредништва нашега листа, „Цетињскога Вјесника“.

Није ли искреност најбоље братство?

И ми смо овдје били искрени.

Балкански савез

Питање о балканском савезу поново је покренуто у европској штампи. Оно је доведено у везу са посјетом у Раконију и доласком бугарског краља у Србију. Као и увијек, идеју о зближењу балканских држава сва пријатељска штампа прихватила је врло симпатично, не пропуштајући прилике, да о њој проговори онако како то само питање по себи заслужује. Простор листа нам не дозвољава, да изнесемо све што се о питању балканског савеза писало, те ћемо се само зауставити на неким важнијим чланцима.

Париски „Temps“ доноси поводом пута бугарског краља по Србији:

Бугарски краљ Фердинанд, у току једног ловачког излета, срио се са српским престолонашљедником. Неочекивани састанак био је срдчан и јако запажен. Бечки и берлински листови прокоментарирали су га са изненађењем и зловољом.

То осјећање можда би било у добити да се није изказивало. Одиста, од двије ствари једна: или словенске државе на Балкану помишљају да се политички приближе једна другој, или не мисле на то. У оба случаја, страховања која ће изгледати да изазивају то приближење само ће појачати или створити одлуку да се оно оствари. Логично је и природно да балканске државе потраже у заједници гаранцију силе. Противу тога ће се бујнати једино они, који буду имали задњу мисао, да се користе њиховом слабашћу. Балкански Тројни Савез о коме се овдје онда говорило не би био, не би могао бити офанзиван. Он би, на против, био гаранција противу раскомадавања, у осталом слабо вјероватног, оних које би уједињено, Бечки и берлински листови својом неоправданом узбуђенашћу даће противницима аустро-њемачке политике само једну прилику да их сумњиче.

Кад стоје садашње погодбе источанске политике а на име видљива и све вјеројатније између Беча и Цариграда, Бугарске, Србије и Црногорске са свим су у својој улози кад помишљају у могућност уговора за узајамно обједињење. Било је једно вријеме, после рата од 1885. године, када је било тешко схватити хипотезу о таквом једном уговору. Али мало по мало српско бугарски односи побољшали су се....

Видимо кнеза Фердинанда како у Нишу враћа походу краљу Петру I, који је поздравно у њему „представника братскога народа“: после чега два главара државна телеграфски упутише књазу Црне Горе телеграфско уверавање о својој солидарности у пријатељству према ње-

Ето, како се све то почело. — Кроз три мјесеца Никола Михаиловић дође овдје, да те види, дође и чује страшљиве одговоре од девојке, од слуга; ништа за тебе, веле не... Он је уобразио био, да си ти мртав... или како би се то уобразио другаче, да су тебе одијели у друго село тада... Брат је био тада болестан, душа га је мучила тешким предосјећањем... Та с бабом долазиш напошлетку... и што би: она бјеше охладнила сасвим према њему! Имање, које је Марта Ивановна њему поклонила за живота кћери јој и за којег она није хтио учинити никаквог писменог акта, како је то његово остављајући то на поштени ријеч, ствар пође другим током, али не по његовој вољи. Он пође и кроз пола године опет се овдје јавља.

Јурије: Ја предосјеђам ужасну негорју на срамоту свему човјечанству... по, опет ћу слушати непотично, чичине... Само... сјетите се уговора...

Василије Михаиловић: — Бог сто бож, слушај! Да будем проклет — апатејисан ако ти иједну ријеч слажем! Слушај даље! Када је твој отац морао доћи к вама овамошње подло сусјетке нијесу се узалуд мучиле те су добиле, нестрепно претварања, повјерење код Марте Ивановне, раваши јој, да је он опет дошао код ње тебе ради, и она повјерује... Долазе људи и до тога лудила! Јурије: Отац... хтио је да отме сина... да отме... Хм... зар он нема пуно право на-

ду, због чега се узбуни бечка „Политика Кореспонденција“. С друге стране није остало незапажено да су, приликом крунисања краља од Србије, Бугарске и Црне Горе једине биле представљене нарочитим мисијама. Нарочити састави који дођоше после тога, српско-црногорски трговински уговор, српско-бугарски црногорски преговори потврдише напред доста живу бригу у Биограду, Софији и на Цетињу да се у дјелу претвори добро позната формула: „Балкан балканским народима“. Том се формулом испирирао, по листовима у Бечу и Берлину, краљ Фердинанд од Бугарске.

Ми признајемо да не знамо, на овај мах, да ли су прогнозе аустријске и њемачке штампе оправдане. Ако су пројекти о којима је ријеч истински схваћени и ако су у очи својег остварења, по себи се разумије да ће се о њима до пошљедњег часа чувати апсолутна тајна. Изгледа да се жале што се г. Изволски показао наклоњен тим пројектима. То је било његово право и његова дужност. Русија не може боље испунити своју заштитничку улогу према балканским Словенима него ако им савјетује да понекад своју одбранбену снагу, Француска, која се не може сумњичити предубјеђењем према Аустрији и која је увијек умјела одаги правду свему што је било легитимно у аргументацији Балканаца, у томе погледу и стога је мишљења са Русијом. Рђаво је кад су независне државе у исто вријеме и слабе државе, а слабост балканских земаља у многе долази од њихове подвојености. Стишавање оних домаћих свађа било би, дакле у нашим очима, изврстан напредак.

У кратко, пут краља Фердинанда у Србију изгледа нам природан, ако нема политичкога циља, а достојан похвале ако га има. За мир Европе важно је да се садашњи status quo за дуго не промијени. Солидан и искрен споразум између Бугарске, Србије и Црне Горе дао би томе status quo-у једну гаранцију више“.

Изазван овим чланком турски лист „Ташин“ из пера младотурског посланика Исмаил-Хаки-Бабаи-Задеа, дошло је чланак, у коме се проговорило о комбинацији балканског тројног савеза између Бугарске, Србије и Црне Горе, признајући корисност тога савеза. Али уз то је изјављена и жеља да савез не буде наперен против Турске, што је биоградску „Самоуправу“ нагнало, да се о тој ствари нарочито позабави. Између осталог „Самоуправа“ је изнијела:

„Идеја о савезу између балканских држава само тако може бити реалан чинилац европске политике у погледу Балкана, ако буде имала широку, начелну основу, која се садржи у изреци: Балкан балканским народима. Тако смо је ми бар од увијек схваћали, на је тако и данас схваћамо. У тој комбинацији, дакле, не може и не смије бити мјеста сепаратистичким тежњама појединих балканских народа и држава, јер би такве тежње нанјеле самртни ударак основној идеји о балканском савезу, и учиниле илузорним сваки напор Балканаца у правцу одржања њихове слободе и независности.“

Тако јасно и одређено схватање Србије о циљу и задатку балканскога савеза диктовало је стално пријатељско расположење и лојално држање Србије према Турској...

ПОДЛИСТАК

ЉУДИ И СТРАСТИ

— трагедија у пет чинова —

Написао Љермонтов

Превео Бл. В. Богвић

(4)

Јурије: У сваком случају она ја тежила и жељела да учини добро.

Василије Михаиловић: (С лукавим осмјехом) Да, да, ми знамо жеље те подле злотворке.

Јурије: Још тога кињена?... Хоћете ли се брзо задовољити?... Но, говорите; али остави нека сав јад и горчило подземног отрова мора да се пролије на моју тужну груд но само што ће то све од једном престати, све ће то бити лакше, него ли постепено, непрестано кињење и мучење дапа за дапом. Говорите! Ја сам тврд! Не бојте се! Видите! Све клевете, мени ништа не могу... (дивље) Видите!... ха, ха, ха, ха! Видите како сам несре, равнодушан, хладан тамап као ви... (живо устајући хвата га за руку) Само се чунај да не речеш истину...

Василије Михаиловић: — Бог с тобом и Христос синовче! (Крети се) Ја ћу ти почети са почетка ову ствар како бих оспорио и изобличио савршено ту старицу и својим против доказима оборно њене бајаги

мном. Зар није он мој господар, мој родитељ, мој бог?... зар нијесам ја његова својина, тијело — његовог тијела, душа његове душе, крв његове крви?... Али нека, ја ћу вам поново о томе говорити, по ви шалу збијате са мном — ви се изругујете....

Василије Михаиловић: — Да бих фангила доказао ово што сам говорио, да је све сушта истина, доказ је у фангила тај, што је твоја баба исти час послала цурира Павлу Ивановићу... и он је другог дана братовљева доласка дојурно... Никола Михаиловић му је говорио, да ријеч није испуњена: што га туђе од плућа, као да нема права, а већ је њему речено, да је он овдје као туђ, као да му није ово сав, да он говори све на рачун свог сина, и што ово ничему не личи... По тај језуит успио је опет да га склони лако, зато, јер је твој отац благородни човек и суди све по доброту душе своје... Али треба да знаш, да свако друге цијепа по себи, ако је сам безобразан, мисли да је и други — грећи, сав свијет II пред одласком твој отац — мој брат се сагласно, да останеш код старице до 16. године с тијем да би се на рачун твојега васпитања старала за тебе што би се односило на твоје васпитање, не жалаћи, да те доведе до васпитног врхуна, али, го друго обећање није испуњено, него врло рђаво, као прво....

Јурије: Јели то све? Зар није тако?

... према томе, на почетак зближавања између Бугарске и Србине, гласао као на почетак остваривања широкe, и једне ефикасне кондензије, којом се поуздано може загарантовати слобода и независност Балкана, и, ипак, увек пред очима само ту, главну тежњу, ми смо далеко од сваке себичне, сенаратистичке тежње, која би морала порушити само основу здраве, реалне балканске политике...

У опште неормални односи међу свима балканским државама, по нашем најскромнијем увијерењу, данас су најважнија потреба за слободу и независност Балкана. Од тога увијерења, до стварања општег, балканског споразума, није велики размак. Тај се размак може пријети само тако, ако међу балканским народима буде довољно повјерења, и ако свијест о солидарности њихових интереса буде међу њима ухватила довољно корисна.

Најновији зајам Турске

— нарочити извјештај —

Цариград, 17. октобра

Турска влада да покрије дефицит у овогодишњем буџету, закључила је нови зајам, од 7.000.000 турских лира, или 167 милијуна круна. Овај зајам, који није повољно закључила, што ћемо доцније изнијети, закључен је на лак начин, а наклоњена јој је Русија и ево како:

Турска је дувала Русији 700 милиона франака за ратну интрибуцију и биле су се погодиле, да Турска отплати овај дуг у 100 оброка, за 100 година по 7 милиона франака годишње. Турска је до сад отплатила 28 оброка, а још је остало да отплати годишње по 7 милиона. За гаранцију, да ће Турска Русији овај дуг редовно отплаћивати, заложен је приход од овчарине и десетине у четири азијатска вилајета. Турци, као обично, нијесу сваки пут одржали ријеч и погодбу, јер није било пована. Русија није сваки пут строго и опорно приморавала Турску да одговори обавези, али је сваки пут, кад би била нека задјевина, кад Турска није ишла упоредно с Русијом, кад је постојало неко питање, Турској подвикнула, да плати дуг, који је разумије се, зао друг. Истина је да Русија није никад водила неку контролу да јој Турска исправно мора плаћати и предавати на вријеме приходе од заложених прихода. Турска је била потпуно слободна. Русија је хтјела, и више пута покушавала и тражила пута и начина да с Турском поравна своју тражбину, како у опште не би са њом имала рачуна и како јој се не би могло приговорити, да и она чупа и гриска од Турске, да ју је оптеретила и задужила као што су је оптеретили и заробили још неки повјереници, а то су неке државе, које су војевале за Турску и показале јој се као пријатељи а оне су Турској већ и душу узели и засјели јој за врат наплаћујући вјереснију и узимајући јој најглавније приходе.

Догоди се, да је Бугарска прогласила независност, и да је од нетачног друштва насилно одузела жељезницу, која је сagraђена на бугарском земљишту, а експлоатише је источно-аустро-њемачко жељезничко друштво.

Василије Михаиловић: Не то је тек половина тога...

Јурије: Ах зашто није све?... (Путање) Брже продужи поштеди ме, ах, Цару Педесил!...

Василије Михаиловић: Марта Ивановна исто то лето ноће у српски град и написе акт. Али какав акт? Сами накао би уздахнуо на то, а сами јој је ђаво инспирисао ту мисао: она је погазила пошту ријеч, презрела твога оца, не дајући му ништа, и ево ти кратки извод њеног овештања: Кад ја умрем, то мој брат Павле Ивановић, нека буде тугор имања, а кад и он умре, то неки други брат предузме исто; а кад овај умре то се даље препоручује свекру. — Кад Никола Михаиловић узме сина к себи, то га ја лишајем наслѣдства на свагда. Ево зашто ти овдје живиш: твој племенити отац није хтио расиредати историју, писати господару, заштити себе положаја... Но, он се надао, да ћеш му ти одузети ту жртву...

Јурије: (Послије минут ћутања, када је опстојао поражен као гром.) Е, хе да јој се угушати тим несрећним имањем!... О, о!... Сад ми је све јасно!... Људи, људи... људи!... Зашто нас не могу тако вољети, као што је бивало... Ја сам познао тебе, пакост, жељ к освети... Ха! ха! ха! Како је то слатко, какав је то нектар земаљски!...

Василије Михаиловић: А оно што

Није могло друкчије бити, Бугарска је била приморана, да је морала Турској платити извесну општег а уједно платити вриједност жељезнице, коју је одузела, и баш јуначки у пркос свакоме изурити аустро-њемачко жељезничко друштво из Бугарске.

Ипак, да је криза, да се није могло платити како ће се свршити. С једне стране криза с Аустријом која је у договору с Бугарском покварила уговор берлинског конгреса, а с друге стране криза с Бугарском. Значи се, да Бугарска није имала пована да плати колико је требало, као што се знало и то, да Бугарска није могла да онда тражи и направи зајам у иностранству. Русија, да олакша и помогне Бугарској, а уједно да се покаже услужна Турској, предложи Бугарској и Турској да се преклопи дуг који Турска има да плаћа Русији, да ће од турског дуга отписати 40 оброка по 7 милиона франака, а да Бугарска плаћа Русији 40 оброка по 7 милиона франака. Русија дозволи Турској, да слободно може закључити нови зајам, а за гаранцију новог зајма дати оне заложене приходе, који су били заложени као гаранција да ће Турска Русији плаћати уговорене оброке од по 7 милиона франака годишње. Погоде се Бугарска и Турска; Бугарска се обвезе, да ће плаћати и у 40 оброка Русији отплатити од Турске предузети дуг, а Турска може, да за 40 година за онолико колико је имала, да у оброцима отплаћује Русији, учини нови зајам, а да Русији послје 40 година опет отплаћује и плати остатак од 30 оброка по 7 милиона франака.

Сад ће Бугарска имати да 40 оброка за 40 година плаћа Русији по 7 милиона годишње.

Турска и Бугарска позајмиле су разумије се једна и друга неповољно, јер и ако се Турска Русији одужила и ослободила се за 40 година од руског дуга, морала је она да учини нови зајам за који је заложила исте оне приходе који су били задужени и заложени Русији. Бугарска је сама себи драговољно натоварила нови терет, и биће обвезана Русији, али је зато купила независност и узела жељезнице.

Отоманска, или правније речено француска, банка је дала Турској нови зајам од 7 милиона турских лира или 167 милиона круна. Уговорено је, да ће Турска добити 86% за сто, плаћаће 5% камате и отплате; дуг се има платити за 40 година, а Турска је заложила за гаранцију овчарину и десетину у четири азијатска вилајета, који одбацују годишње 350.000 турских лира.

Кад би било, да ће Турска добити 86% за сто, могло би се рећи, да је зајам повољан, јер Турска није до сад никад правилно закључила повољан зајам. Али како се послје показало кад ће се зајам реализирати излази, да ће Турска од овог зајма имати да сноси трошкове неких 5%, излази да ће Турска добити само 81%, и да, што је извјесно, од зајма изгубити 19% да ће мјесто 7 милиона лира добити само 5.700.000 лира, то се може рећи да је зајам неповољан, или што ми Срби говоримо, зеленашки!

Овај нови зајам неће доћи под контролу европских сила као што су под контролом многи други за државни дуг заложени приходи, контролу ће води

шедује иза непријатности сасвим је природно... Кога старца да љуби? — то би било тек онда, кад јој не би ништа противурјечно, а ти те је окружавају... да Бог види... тај доглавник та несрећа Дарја — преопасна је злја...

Јурије: Доста! Богом вас кузим не мојте даље предујавати. — остало ми је све познато...

Василије Михаиловић: — Не, не, мој драги пријатељу... још... још...

Јурије: Ја више не желим знати... ви сте то до сада казали прелијено... Како ми је пријатан ваш говор, да знате... (пада у мисли)

Василије Михаиловић: — Моја је ствар свршена, ја сам је довео у ред, ја нећу причати о својој брату... Он је такав... он не воли слична лукаства. (Смије се) Како га је ово потресло, сиромаштва...

Јурије: — (погледајући на Вас. Михаиловића) Вама је смјешно моје страдање... јели истина?...

Василије Михаиловић: — Не... Бог с тобом... што те је?

Јурије: (па страну) — Не... не... каква је то хладна ријеч?... А... оп, то је јасно, оп је из љубави према мене открио злочинство... Тако су вада са мном поступали... из наклоности сам био преварен негда дружбом... О, ништавна увијерења... дапас...

ти само Оттоманска Банка која ће за своје трошкове комисију наименовати само 1,1% од 350.000 турских лира колики је приход, који је заложен за гаранцију овог дуга. Износ од овог новог турског зајма, који ће послужити за покриће дефицита у буџету, неће се згријати у државној благајни; он ће прије отићи него што је ушао по оној турској познатој причи: *откуј коња вранца а поткуј зеленка*, тј. скини потковицу вранцу, и приби је зеленку!

Турској је суђено да хоће неће мора живити, мора пријети зајму дугу, а дуг је зао друг!

П. У.

Српство

Изјава д-ра Митровића. Хрватска Кореспонденција из Беча јавља: О афери д-ра Митровића примили смо неколико вијести, којима смо давали малу важност, јер су били особни нападаји на њ. Ми смо се побринули, да сазнамо ради којих се политичких разлога напада клински заступник. У тој ствари добили смо шљедени одговор: „Д-р Александар Митровић је изјавио, да на њ нападају људи око „Боке“ за то што се је са које стране тражило од њега да и он пише против Црне Горе. — Према ову вијест примамо од веома поуздане особе, ипак је доносимо уз нашу обичну резерву, али на равнање наших цијењених читаоца, доносимо шљедене из Котора нам управљено писмо: „У задње се је вријеме подигла хајка противу д-ра Александра Митровића. Ту су хајку подигнули људи око „Боке“. Зашто? У томе у јавности ни хабара. Треба знати, да су људи око „Боке“ жестоки противници херцеговског начелника г. Јевта Гојковића, који је од увјек био један од најупливнијих Срба не само у Боки Которској, него и у цијелој Далмацији. А што им је Гојковић сагријешно? У многим је пословима и питањима његово мишљење било уважено. Они пак знаду, да начелник Гојковић и дан данас ужива потпуно повјерење код многих Срба, па и Хрвата; знаду да је он честит човек, који осуђује сву кампању противу књаза Николе, чији конци очито воде из Биограда. Кампања против Митровића довађа се овдје у склад са кампањом против Гојковића и веома је неугодно дјеловала на многе тријезне грађане, који ову кампању прате са стране.

Српска Зора у Приморју. Неколико година већ на Приморју постоји српско друштво под именом Српска Зора. Њој је задатак да потпомаже ширење просвјете и подизање привреде Срба на Приморју, те оснива и потпомаже оснивања просвјетних установа: књијница и школа, даје стипендије и пријемоћ, издаје лист и књиге, оснива земљорадничке задруге, алфаветске курсеве, штедионице и др. привредне и просвјетне установе. Стипендијама њеним довршили су науку 7 учитеља, 1 учитељица и 1 ученик пољопривредну школу. Сада издржава 6 ученика препарандије, 1 ученицу препарандије и 2 ученика трговачке академије, а уз то издржава неке ученике на универзи и издаје помоћ за књиге, таксе и др.; на занатима има 200 ученика. До сада је основала 28 задруга земљорад-

(стрицу) Оставите ме, молим Вас; мене је потребно да будем сам... Ја сам сав у вагри, треба ми мао одахнути...

Василије Михаиловић: — Добро, пријатељу мој... до виђења. (Одлази протирући руке) А моја је ствар свршена како сам желио, слава Богу... (Одлази)

3. појава

Јурије: Јако сам збуњен, како сам болан. Жуч ми је достигла, већ овдје. (куца се у главу) Ах, отрови, отрови!... Срце су узбуњене: ах, како су узнемирене пусти!... Срце бије, ах, тужно бије, хоће да искочи... Од онако лијених осјећања ја сам се лишво осјећаја... Но да одахнем... Ја видим у њој апћела утјешитеља: она ће ми повратити изгубљено задовољство... Полазим, полазим!... (Закривши лица рукама, одази у галерију спорим корацима)

4. појава.

Улази Марта Ивановна, за њом Дарја; даје јој столицу. Она сиједа.

Марта Ивановна: — Како су ови простаци!... у којој кући ме још убијају срамотама... Зар могу послје тога и један дан остати више. На поље, на поље с њима!

Дарја: Вања је ријеч неспорно проијењена и истином прожета. Ви имате разлог, владарко моја... Таква узнемиривања... Маните се, гледајте на себе. Збиља немају образа... Вољте ли једну калпу?...

ничких, 7 штедионица и савез српских привредних задруга са централном касом. Уз земљорадничке задруге налазе се и библиотеке.

И у Загребу противу ћирилице. Српско-православна црква општина у Загребу имала је да наплати неке дугове, те се обратила градском поглаварству за исплату, али како је рачун био поднесен ћирилицом, то је поглаварство тражило да се рачун напише латиницом. Око тога се био повео спор, али кад је доказано, да је захтјев поглаварства неумјесан, то је примљен рачун, и ако ћирилицом писан.

Јубилеј „Домаћице“. Овога мјесеца завршило се тридесет година од како излази у Биограду лист „Домаћица“, орган Женског Друштва. Тај дан — 23. октобар — је прослављен на свечан начин.

Бернот у Биограду. Сва спортска друштва у Биограду упутила су молбу познатом авиатичару Берноту, да са својим ваздушним бродом дође у Биоград.

Биоградско позориште у Скопљу. Ових дана Н. Позориште из Биограда било је у Скопљу гдје је приредило четири представе.

Крвопролиће у Сарајеву. Прошле недеље дошло је до крвопролића у Сарајеву. Трговачки помоћници протестовали су што их на раду задржавају преко времена и тражили су ограничене радне часове. Полиција је на њих нагрнула и том је приликом проливена невина крв.

Словенство

Нови хрватски лист. У Сарајеву је почео да излази нови хрватски лист „Hrvatska Zajednica“ као орган Хрватске Народне Заједнице. Овај ће лист радити на зближењу Срба и Хрвата.

Како је у Хрватској. Како је стање у Хрватској видеће се из овог најбоље: Један књијар у Новој Градишци тражио је дозволу за јавно растурање некојих хрватских и српских листова, али му је котарски предстојник то забранио, из разлога „што је писање већине тих часописа такво, да би могло угрозити јавни мир и ред.“ Да је тако што у Црној Гори, познати загревачки листови би дигли читаву хајку, али како је то на њихову дому, они ћуте, јер су научили на сва чуда. О Црној Гори могу писати највеће одвратности, јер се то исплаћује, али о домаћем злу морају шутјети.

Народне школе у Хрватској и Славонији. Хрватско-славонска влада објавила је статистичке податке о народним школама у Хрватској и Славонији за 1907/8. годину. По тим подацима било је те школске године у Хрватској и Славонији 1425 општинских (комуналних), 49 вјероисповједних и 62 приватне ниже народне школе, свега 1536. Једна школа дакле долази на 1710 душа. У пожешкој жупанији долази једна школа на 1192, у вировитичкој на 1307, у сријемској на 1417, у бјеловарско-крижевачкој на 1572, у молдрушко-ријечкој на 1544, у личко-кребавској на 1907, у загревачкој на 2113, у varaјдинској на 3008 душа. Најбоље су, дакле, прилике у пожешкој а најгоре у varaјдинској жупанији. Највише школа има у загревачкој жупанији (260), затим у сријемској (237), у пожешкој (205), у бјеловарско-крижевачкој (186), у ви-

Марта: — За што, за што? боље позви к мени Јурицу...

Дарја: Одмах. (Одлази)

Марта: Пу може ли и једна слуга бити оданија госпођи својој, него ли моја вјерна Дарја... (Ћутање). Пу, ето брзо ћу се одвојити већ од тих проклетих браће — Вољених... збиља и Јурица ће поћи и оставити мене саму... но, може бити да је тако на небесима панпјено... Ја ћу се опет сама за њега молити, сваке недеље ћу у десети дебели свијећу пред иконом Богоматере, поћи ћу у Кијево... а он ће ми писати. (Исклашује се). Како сам окашљала од данашње вике... То, то, тако је то, треба слушати еванђеље и свете књиге. Не говори се у залуд у тим светим књигама, да се не треба срдити... Ах, треба слушати те свете књиге, које нас толико добру уче... и не треба. Ево како су почели млађи, да пресуђују својима старијима; то, то, данашњи важу дошло је јаје намагније од кокошке, — млад никога не слуша... Ах, није тако било у наше доба. Петина, дешавало се, да ме свекрва демала, и ја сам све ћугала и ћугала...

(Наставиће се)

вртичкој (171), у модрушко-ријечкој; (151), у варајдинској (100). Вјероисповједне школе дијеле се овако: 2 римокатоличке, 24 српске православне, 19 лутеранских и 4 јеврејске школе. Српских православних народних школа било је дакле 24 јавне и 1 приватна (у Привиној Глави), сада је призната јавност и тој школи. Јавне српске школе биле су овако размјештене: 2 у Земуњу, 11 у сријемској жупанији, 1 у Загребу, 4 у загребачкој жупанији, 1 у Осјеку, 2 у вировитичкој жупанији. Њемачких школа је пак било 32, мађарских 51, а Словаци су имали само 4 школе.

Из народа

Примамо из народа ове извјештаје:

Избори у Никшићу. Дана 27. септембра о. г. извршени су у најбољем реду избори одборника и њихових замјеника за варош Никшић. Учешће грађана у гласању било је велико, кандидата за одборнике било је 142, а за замјенике 105, а изабрани су за одборнике: Данило Перовић, управитељ дворског имања у Никшићу са 81 глас, Андрија Вујачић, поткомандир народне војске са 42 гласа, др. Ђорђе Стефанели, марвени лекар са 36 гласова, Станко Тиодоровић, обласни економ са 69 гласова, Мијушко Мијушковић, чиновник у пензији са 66 гласова, Благоја Радловић, трговац са 38 гласова, Симо Секулић, поштанско-телеграф. управник са 44 гласа, Благо Николић, магацинер монопола соли са 34 гласа, Дуљо Пећић, трговац са 35 гласова, Васо Сеферовић, трговац са 39 гласова, поп Лука Јовићевић са 59 гласова, Јевто Поповић, члан обл. суда са 39 гласова. За замјенике су изабрани: Деко Мартиновић, писар обл. суда са 35 гласова, Преле Вукмировић, поштанско-телеграф. чиновник са 25 гласова, Митар Вукићевић, трговац са 25 гласова, Михо Ђуричић, настојник државних грађевина са 25 гласова, Драго Голијанин, трговац са 25 гласова, Љубо Радовић, трговац са 46 гласова. Овакав избор може послужити на част грађанима вароши Никшића, јер се тврдо вјерује да ће овакви општински избор достојно представљати „Оно-гошт“ и савјесним управљањем повести варош бржем унапређењу, као што је то жеља председника и грађана вароши Никшића.

Братство Милоњића. Ових дана имали смо прилике видјети на Цетињу дивну киту људи из честитог и јуначког братства Милоњића. Ова група представљала је изасланство поменутог братства, којему је био задатак: да се избеже упозна са Велестовом — мјестом одакле су се њихови стари доселили; да се у тамошњој цркви помолу Богу за здравље и напредак живим, а за душу својим преминулим; а тако и да се распита о свему оном што би тамо нашли да има са њиховим братством посредних или непосредних веза. — На овом свом путу Милоњићи су од сваког најбоље предсријетани и гошћени, а особито се са похвалним изражавају о дочеку Загарчана и браће им Велестоваца. — Но, како је давнашња жеља свијех тог братства, да својим прилогом поправе и обнове развалине цркве њиховог претка чувеног Бана Милоњића, то је ово изасланство, ради дозволе и благослова, допутовало и на Цетиње, гдје је од стране Његовог Високопреосвештенства Митрополита Митрофана најбоље примљено и очински савјетовано — Милоњићи су по хришћанској дужности и црногорском обичају, приступали њивоту Св. Петра, па онда руци Његовог Краља. Височанства Књаза Господара, који их је, сазнавши за патриотску тенденцију братства Милоњића, благоизволио најмилијивије примити, изражавајући се о њима и њиховим предцима најсимпатичније. — Између осталог Његово Краљ. Височ. Књаз Господар удостојио је Милоњиће својим високим благовољењем: изјавивши да ће они за случај рата бити уз Њега и тамо гдје год Он буде био, угостивши их са господском вечером и обећавши им да ће Његово Височанство Књаз Петар кумовати првом дјетету, које се у Милоњића братству по данас роди.

Овим и овако одликовани Милоњићи су радосни пошли својим кућама, а нама се и нехотице намећу они дивни стихови из „Горског Вијенца“ са којима је овјенчани пјесник Петар II. Петровић Његош опјевао кумство Вука Мандушића са Баном Милоњићем.

Завршујући ово неколико редака остаје нам да пожељемо дуг вијек Њег. Краљ. Височ. Књазу Господару, који је и са овим показао колико му на срцу леже заслуге појединих честитих црногорских породица.

II.

† **Ново Б. Булатовић.** — 9. ов. мј. пресели се у вјечност у Колашину Ново Б.

Булатовић у 84. години своје старости. Покојник је још у дјетињству остао без родитеља, те је пошао у Манастир Морачу, гдје се учио књижи. За ту је циљ полазио и у Високе Дечане, те и тамо учио. За тим ступи у монашки чин.

Кад је Омер-паша опалио Ман. Јупски, Ново је био настојник тог манастира и у затвору се показао као одлични борац, што му је признао велики војвода Мирко. Кад Војвода Мирко с друштом приђе у Ман. Острог, те се затвори, међу том херојском дружином био је и Ново Б. Булатовић, те тако је био срећан да издржи оба ова критична затвора, којих је он био жива историја.

Из великих домаћих неприлика а по савјету и самог Војводе Мирка дошпије се оженио. До скорога времена Ново је био једини писмени човек у овом крају, те је само он писао и купио дацију по некад у три капетаније, стога су га прозвали „Ново Писар“ и тако га је свако звао. Дужности је вазда тачно вршио. У приватном животу био је уредан а у друштву омиљан, што се огледало и при његовом спроводу. Лака му била земља, коју је истински љубио.

Позориште

Слободарка, драма у пет чинова од М. Ђорђевића—Призренца, редитељ М. Петровић. — Послије дуже паузе наши дилетанти су поново изашли пред нас. Приказивали су нам се овога пута у већем и тежем комаду, у драми „Слободарки“. Искрено да признамо, на успех нијесмо рачунали. А и како би? Колико до јуче било нам је овдје читав мјесец дана Ђирићево позориште, истина не онако комбиновано како би се с правом могло тражити од једног позоришта, али ипак позориште са професионалним приказивачима. И како се још налазимо под свјетлим утисцима тога позоришта, појаве наших дилетаната у овом великом и тешком комаду са онако рогобатним стиховима, техником и распоредом улијевала нам је страх. Прије смо рачунали на фијаско, него на и најмањи успех, све и ако смо знали да су наши дилетанти овог пута спремнији изашли пред нас, приповљени г. Петровићем и гђом Петровићком како као приказивачком снагом, тако и инструктором у особи г. Петровића. И, унапријед морамо рећи, пријатно смо се изненадили. Приказивање је било тако, да нас је задовољило, а утисак, који је на нас ова представа учинила, био је лијеп.

Гђа Петровићка приказивала нам је Стојне, Слободарку. Госпођа је лијепи и симпатична појава и њој је улога Стојне одлично пристајала. Била је ванредна како у нашем мушком, тако и у женском одијелу, као год и у турском. Приказивање њено је било складно, одмјерено, да је публика при свакој јачој сцени бурним аплаузом поздрављала. И гђа Катинска, опробана наша дилетанткиња, и овог пута као робиња Луција уложила је много воље и мара, да своју улогу што боље изведе, зашто заслужује сваку похвалу.

Г. Петровић као сердар Срђа и Акиб евнух био је, као и увијек, на своме мјесту.

Од дилетаната су нарочито издвајани г. г. Благо Братичевић и Љубо Таминцић.

Г. Братичевић је приказивао сердара Јанка Ђурашковића. Њему се на постигнутом успеху може само честитати. И ако дилетант, приказивање његово било је одлично. Био је врло добар. Уживео се био у своју улогу толико, да је изводио на опште задовољство. Буди ли са истом вољом и прегнућем наставио, предстоји му лијеп успех. Ми смо ту скоро имали прилике да у Ђирићевом позоришту видимо приказивање Хајдук Вељка од стране једног старијег глумца, али он г. Братичевићу није био ни приближан. Зато и искрено желимо, да се са г. Братичевићем што чешће сријетам, јер ће он бити једна од најбољих наших снага.

И г. Љ. Таминцић у приказивању Арслан Јусуфа, паше од Јабљака, био је добар, али када би мало више пажње покљонио дикцији и својим гласом вјештије владао, био би без замјерке. Са г. Братичевићем г. Таминцић је једна наша најбоља снага и ми нећемо претјерати ако речемо, да ће бити најјачи стубови нашег позоришта. Ако буде воље и изстрајности, ако се само јаче уживе у својим благодарним улогама, које су, као прве, и врло тешке, неће бити далеко вријеме када можемо без зазора порадити на остварењу сталног позоришта код нас.

Не треба из вида изгубити и г. г. Катинског, М. Таминцића, Бега, Вукчевића, и остале. И они су, нарочито први, гвоненом вољом знатно допринијели да приказивани комад што боље успије. Хвала им на уложеном труду! Нека би се и

даље трудили, а већ под вјештим руковођењем г. Петровића сигурни смо да ће успјети толико, да ћемо о њима од сада говорити само с похвалом.

Према нашим скромним силама, ансамбл је био добар режиа пажљива какве није ни из близа за вријеме представа Ђирићева позоришта.

Нарочито је од потребе да истакнемо и то, да је вриједни тамбурашки збор за вријеме пауза између чинова испуњавао празнину својим лијеписм свирањем. Под управом свога младог и трудољубивог дирижента и учитеља г. А. Ивановића од свирали су нам неколико лијепих и складних комада, међу којима је било и тешких. Извођење је њихово било прецизно и поред тога што им инструменти нијесу били у најбољем стању.

У кратко да сведемо: Цјелокупни утисак, који је на нас учинила ова представа, био је врло добар. Све је било на свом мјесту, све складно и лијепо, да смо задовољни пошли са ње. Одзив публике је био одличан. Многи су се, због оскудице мјеста, враћали, те је на оншти захтјев давана „Слободарка“ и по други пут, такође пред пуном кућом, чиме је публика дала еклатантног доказа колико цијени овако предузеће, што нашим дилетантима треба да служи као најбољи подстрек за даљи рад.

Сјутра се даје француска комедија „Мадам Монгоден“ и ми се надамо да ће свако похитати, да не пропусти ову прилику и да ће посјетити позориште. Оно то у пуној мјери заслужује.

Дневне новости

Отпутовао. Г. Гроф Серсе, овдашњи француски посланик, отпутовао је у недјељу на кратко одсуство у Париз.

Био на Цетињу. Ових дана био је на Цетињу г. Александар Петровић, сарадник „Пестер Лојда“ и некадашњи шеф Прес Бироа у Београду. Он је имао част да буде примљен и у аудијенцију код Њ. Кр. В. Књаза Господара.

На одсуству. Г. Славо Рамадановић, начелник министарства спољних послова, отпутовао је у иностранство на краће одсуство.

Вратио се на Цетиње. Под овим насловом „Вечерње Новости“ доносе: „Г. Милоје Ж. Јовановић, начелник црногорског министарства финансија, вратио се на Цетиње из Абације, гдје је провео неколико дана. Према томе потпуно отпадају сви коментари, који су у ранијој једној нашој биљешки били везани за његов одлазак са Цетиња, а које смо саопштили по информацији једне верзиране стране. О повратку г. Јовановића на Цетиње ми се од срца радујемо, јер знамо да ће његов рад бити користан братској нам Црној Гори и јер смо убијеђени, да ће у вршењу своје дужности и даље налазити моћну потпору и заштиту у владаоцу Црне Горе, који је вазда објеручке прихватио и помагао сваку добру и родољубиву радну снагу“.

Барско пристаниште. Све вијести о разрушењу барског пристаништа проста су измишљотина. Од силне непогоде било је штете само на недовршеном дијелу пристаништа, али су те штете такве, да пароброди непрекидно пристају уз кеј.

Пруга Цариград—Бар. Дознајемо да ће парабродско друштво: „Соћета Јаника дел Дестуми Јаналато“, отпочети директну пловидбу Цариград—Бар, и обратно; уз пут ће пристајати у шледећим пристаништима: Пирео, Патрас, Превеза, Парга, Сајада, Крф, Сантискаранта, Валона, Драч, Сан-Ђовано-ди-Медуа и Улицин. Ова нова директна парабродска веза Цариграда са нашом слободном луком од великог је значаја за трговачки саобраћај још и зато што даје могућности нашим трговцима да лакше дођу у везу са руским трговцима из Одесе и Батума и знатно ће олакшати транспортне трошкове за тамошње производе, а на име: пет-

ролије, брашно, цукар, румтин, и т. д. Параброди, који имају из поменутих руских пристаништа везу са Цариградом, добијају преко ове директне линије везу и са нашим Баром. Поменуто друштво именовало је за свог агента г. Марка Гураши, трговца овдје.

Одзив штампе. И „Биоградске Новине“ и „Вечерње Новости“ проговориле су нарочито поводом чланка „Србија и Црна Гора“, који је изашао у „Самоуправи“, а који ми у данашњи број преносимо. Појави овога чланка весели се и један и други лист, пропраћајући га својим примједбама, а у увјерењу да је добрим односима између Србије и Црне Горе тиме учињена драгоцене услуга. О томе чланку и ми смо нарочито приговорили.

Трка за сензацијама. Биоградска „Самоуправа“ доноси: „Позната је ствар да понеки наши листови, у жељи да изненаде публику, да је заинтересују и придобију за себе, доносе вијести, које не одговарају увијек истини, и које они сами произвољно стварају, тек колико да би имали што ново рећи, мимо друге листове. Тако фабриковање вијести, без сваке сумње, не може послужити ни угледу наше јавности, ни интересима земље. Баш на против, оно убија кредит јавној рјечи, те е, због тога, доста пута, од стране публике, са резервом примај, и истините вијести, које се достављају публици, и које би она требала да прими са повјерењем. На тај начин лакоумље, којим се у појединим редакцијама чине погрешке у поменутом правцу, штети у првоме реду интересе нашег новинарства, и то би већ, само по себи, за паметне људе, требало да буде са свим довољан разлог, да се чувају таквих погрешака. Много озбиљније штете поједини листови могу да начине интересама земље, кад без икаква односа доносе поједине сензационе вијести које злуреди противници у туђини могу коментарисати противу Србије и њених озбиљних интереса.“ Без коментара.

За невјеровање. Листови доносе, да је војни суд у Мостару завршио истрагу над онима Херцеговцима што су прошле јесени склонили своје главе у Црној Гори и љетос се домовима вратили и били затворени, и да је одлучно да их све осуди на смрт. Ако је и од аустриског војног суда, много је!

Српски зајам. Србија је у Паризу закључила зајам од 150 милиона динара. Курс је 87, кота 2%, такса 2%, и 0.5% трошкови. Нето курс је према томе 82½%, а интерес 4½%. Од цијелог зајма примиће се на тај начин 123¼ милиона динара и употребитиће се на наоружање и привредне циљеве.

И — трећи пут. Из грађанства су нам поново учестале жалбе на дуван и справљање цигарета. У томе смо се и сами увјерили и увидјели, да сва обећања главне управе из Мљетака остадоше на празно како би нам само замазали очи. Али како немамо на њих да се обраћамо рашта, то упућујемо апел на надлежне и молимо да се ове ме стане на пут. Справљање цигарета је испод сваке критике. Омот им је тако слаб, да при најмањем додиру пуцају, дуван у њих толико набијен, да је отврдно, па се не може пушити, а и квалитет дувана је слабији, па и у резаном дувану. Како није право да потрошачи дувана и на даље страдају због ове алкавости, то се надамо да ће наше државне надлежне власти учинити крај овој самовољи, која је већ сваком дојадила.